

MADÁRSZIGET

A madárszigetre nedves út vezetett, magas nád között, hosszan menni kellett benne, türelmesen, nem irtózva, nem félve. Kilátni ugyanúgy nem lehetett belőle, mint egy erdőből, de ennek száraz, eltörött szálai szúrtak is, s ahol az út el-elveszett, testtel kellett benne utat vágni, befurakodni a nádszálak közé. Mikor már csak azért nem látszott kívánatosnak visszafordulni, mert hátha előre kevesebb már, mint vissza, nőni kezd az ember, lépésről lépésre, a nagyra elnyúló halom közepe felé egyre kisebb és kisebb a nád. Egyre ritkul, majd hirtelen véget ér, s feltáru a sziget rétszerű közepe. Nádas szegte egyik oldalán, végig, hosszan, égszínké madárháló kifeszítve. Zsebeibe beleesnek a hálóba belerepülő madarak, hajnalban kiszedik őket a madarászok, hogy kis madármérlegen lemérjék őket, feljegyezzék a súlyukat, megfigyeljék a mellükön a bőrük alatti zsírt, s megállapítsák, elég táplálékot kínál-e nekik a hely. Végül meggyűrűzik őket. Eseményszámba megy, ha korábbi évek gyűrűzött madara kerül elő. Abból már sok mindent levon, következtet egy madarász. A madarászember. Aki a szigetre ladikkal érkezik, s onnan ladikkal távozik. Csendesen. Ahogy állattörténeteik is szólnak. Amiket a madarászgyerekek ugyanúgy mesélnek, mint az apjuk, anyjuk. Ami egyszer fordítva is előfordult. Akadt a gyerekek között egy fiú, akinek a meséit a felnőttek is átvették. Nem hiába nem mozdult ki gyerekkorában a pusztából, a tanyavilágból. Félnapokra is eltűnt, s csak az éhség vitte haza, más nem vitte volna, úgy belemerült az állatok figyelgetésébe.

A madárszigeten vele jártam először. De akkor még olyan kicsi volt, hiába erősködött, hogy ő vezet, elértem, hogy magam menjek előre, s amikor már nekem is nehéz volt a járás, mert elveszett a csapás és csizmáink már nem csak cuppogtak a sárban, hanem bele is ragadtak, felvettem őt. Nehezen hagyta magát, de belátta, nem tudja megmutatni a helyet, ha nem hagyja vinni magát. Akkor én ismertem már a bennszülött asszonyok gyerekhordozó tartását, s bírtam. Az oldalamon tartottam, a csípőmön ülve, jól haladtunk. Én átnyaláboltam fél karral, ő a nyakamba kapaszkodott két kézzel. Aztán ahogy közeledtünk, úgy szökött le rólam, s ki a cipelő helyzetből, mint akit kígyó csípett. Úgy tett, mint akit nem úgy hoztak, ahogy. A szemem láttára cseperedett fel, villámgyors gyerekből pontossá, határozottá és nagyon figyelmessé. És felnőttnek is ilyen maradt.

Rá gondoltam, amikor Pécs és Budapest között, a Kiskunságban megálltunkban, a később gyerekek apjává lett emberrel, s vezettem be a nád közt a szigetre. El akartam varázsolni őt. Már a tanyámmal. Aztán mögötte az útról, ahonnan láthatta, hol bukkant ki a messzebb múltban, az ecetligetek között a tó kékje. Határterületeken sétáltam vele. Fülöpháza felé, Kondorpuszta, s Balázspuszta határára. Láthatta a vidék legszebb fáját, egy sértetlen koronájú, gömbölyű lombú kőrisfát. S átellenben vele a Garzó-tanyát, a tanyavilág legszebb és legnagyobb házával. Az egyetlen gerendással. A sötétbarna fa ráülhetett a hófehér falakra, s a szoba még úgy is tágas és világos volt. A Garzó-tanya lett volna özvönvíz esetén a pusztá Noé bárkája. Büszke is volt gondolatára a csöppnyi öregasszony, Garzó néni, aki mellett a második mondatnál már mindig ott állt a férje. A kicsi asszony oldalán az a szép szál ember. Amíg nem volt csatorna, ami a tavak vizét elvezette, egyszer valóban így tette becsessé magát a tanyájuk. A szomszéd tanyák aprójszága, a baromfi mind, náluk várta ki a víz lehúzóását.

A madársziget, ahogy a tavak is, a két pusztát, Balázs- és Kondorpusztát határolva, egyaránt jól látszik a Garzó-tanyából és az S. Nagy-tanyából. Pontosabban meglátja fáiról, aki ismeri a helyet, hogy hol van. Mert rálátni, belátni a szigetre nem lehet. Bátornak tűnhettem majdani gyerekek apja szemében, amint elindultam előtte a nádasban, úttalannak tűnő úton, aztán pedig én lehettem büszke rá, mert hamarosan elém vágott, hogy ő járjon elől. Sokat mentünk, szótlánul, jólesett. S akkor már akartam, hogy ne érezze, milyen hosszú ez az út. Meséltem neki. A sziget varázslatos menedékhelyéről. A pihenőhelyről, az alvóhelyről, aminek vasaló a neve. Pásztorok szokták maguknak építeni, csuda építmény, igazán vasaló alakú. Óriási vasaló. Az oldala karvastagságú faágakból, cölöpökből, amik egymáshoz igazítva, egymáshoz simulnak. Úgy vannak a földbe beverve, hogy hajlanak befelé. Ezért tudják védeni, takarni a fekhelyeket, amiket közvetlenül az oldalak mellé, alá építenek. Nem áztatja a benne alvót, pihenőt, se a hó, se eső. És középen, körberakva kövekkel, szabad tűzhely áll. A vasaló tüze éghet egész éjszaka, lassan, parázslón, a hold ott bámul be, ahol a füst kiszáll.

Amint a sziget száraz földjére léptünk, madarak hussantak el mellettünk. Sárgarigó csapat viharzott be a szigetre, rikácsolva helyet foglaltak a szilvafán, aztán, mint ha az előbbi hang nem is tőlük származott volna, gyönyörű énekbe kezdtek. De elég volt, hogy megmozduljunk, indultak tovább.

A tanyánk irányában nyugodott le a nap, pattogva égett a fa a vasaló tűzrakó helyén. Parázlottak a nagy, testes fadarabok. Egymás mellett ültünk egy fatörzsön, s figyeltük a nádas neszeit. Megvártuk a csillagokat meg a holdat, s nem jöttünk ki a szigetről.

A vasalóban töltött éjszaka eldöntötte együvé tartozásunkat, hajnalban a kertünk megtervezése a jövőnket, és mindehhez a szomszéd tanyák fogadtatása, még nekem is meglepetést okozott. Nem szoktak az asszonyok ennyire szókimondók lenni.

Megérdemli, s hozzátette a legközelebbi tanya gazdasszonya még a becézett keresztnévemet, ahogy otthon a gyerekkoromban szólítottak, megérdemli, mondta ki még egyszer, s mert az aznapi munkákból már nem volt hátra, borozni hívtak minket az apjával. De így jártunk a csatornán túli öregekkel is, akikhez tejért jártunk, az ember ott is bort hozott elő, az asszony szóval tartott minket. Ünnepeltek velünk esténként a pusztai ismerősök. Még a madarász házaspár is, akiknek fia a szigetre először elvezetett. Úgy örültek meg nekünk, mint akik nem vártak mást, amióta csak egyedül maradtam, s a tanyám leégett, mint hogy újra ember kerüljön az oldalamra.

A legközelebbi tanyáról az asszony a következő tavaszra óriási dunyhával lepett meg bennünket, saját tollal töltve. Amikor letette az ő rokonságukból kapott, megkülönböztetetten női és férfi parasztagy közül a férfire, s kettőt vert rajta, rám nézett. Olyan nézéssel, mint aki öregasszony létére is emlékszik, de sose fogja elfelejteni a dunyhák alatti huncutságot. Éreztem, hogy ne éreztem volna, az asszonyok ezeket a nézéseket, s bizonyos történeteiket kedvcsinálónak, biztatásnak szánják. Az ecetliget mögötti tanyában az ember befogta a kocsiba a hároméves lovát, megkocsikáztatott bennünket, s elmondta közben a legénytörténeteit. Az asszony meg, ahogy előrementem hozzá a konyhába, mintha csak ez lenne a legfontosabb mondandója, tudja, kezdettel, felbátorított, igazán fondorlatos módon. Mint aki az urára panaszkodik, hogy képzeljem el, az őneki még tésztagyúrás közben se hagy békét, még a kezét se tudja kivenni a tésztaból, ott van már neki, s dömöcköli. S miközben a hangja, míg beszél sopánkodós, utána meg a szeme, mint a dunyhát verő asszonyé.

Megkaptam hát, a pusztában, a gyerekem apjával induló kapcsolatunk kezdetén, amit rendszeren egy fiatalasszony a kontyolóban. Féltek, hogy kijövök az időből. Úgy gerjesztették bennem a párommal lenni akarást, s szomszédok, aztán úgy üdvözölték végre domborodó hasamat, s úgy örültek meg a kisfiunknak, mint akiknek nem kevés, esetleg minden múlik, ezen a mi gyerekünkön.

A madárszigeten máig áll a vasaló. Aki ott akar éjszakázni, hallgathatja belőle az éjszakai portyára induló kistavadakat, a légben surranó madarakat, s azt a sok-sok kivehetetlen, borzongató, félelmet keltő hangot, amíg csak bele nem fárad, s az ágból font ágyon el nem nyomja a madárszigeti álom.